משנה · ראשונים · רמב״ם · סדר נזיקין

רמב"ם על משנה בבא מציעא

רבנו משה בן מימון [הרמב"ם]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רמב"ם על משנה בבא מציעא

רבנו משה בן מימון [הרמב"ם]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רמבם-על-משנה-בבא-מציעא/
הקובץ נוצר ב־19 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ב 5
משנה ג 5
משנה ד 6
משנה ה 6
משנה ו 6
משנה ז 6
משנה ח 7
פרק ב 7
משנה א 7
משנה ב 8
משנה ג 8
משנה ד 8
משנה ה 8
משנה ו 8
משנה ז 9
משנה ח 9
משנה ט 9
משנה י 9
משנה יא 10
פרק ג 10
משנה א 10
משנה ב 10
משנה ג 11
משנה ד 11
משנה ה 11
משנה ו 11
משנה ז 11
משנה ח 12
משנה ט 12
משנה י 12
משנה יא 13
משנה יב 13
פרק ד 14
משנה א 14
משנה ב 14
משנה ג 15
משנה ד 15
משנה ה 15
משנה ו 15
משנה ז 15
משנה ח 16
משנה ט 16
משנה י 16
משנה יא 16
משנה יב 16
פרק ה 17
משנה א 17
משנה ב 17
משנה ג 17
משנה ד 18
משנה ה 18
משנה ו 18
משנה ז 19
משנה ח 19
משנה ט 19
משנה י 19
משנה יא 19
פרק ו 20
משנה א 20
משנה ב 20

משנה ג 20
משנה ד 21
משנה ה 21
משנה ו 21
משנה ז 21
משנה ח 22
פרק ז 22
משנה א 22
משנה ב 22
משנה ג 22
משנה ד 22
משנה ה 23
משנה ו 23
משנה ז 23
משנה ח 23
משנה ט 23
משנה י 24
משנה יא 24
פרק ח 24
משנה א 24
משנה ב 24
משנה ג 25
משנה ד 25
משנה ה 26
משנה ו 26
משנה ז 26
משנה ח 26
משנה ט 26
פרק ט 27
משנה א 27
משנה ב 27
משנה ג 27
משנה ד 27
משנה ה 28
משנה ו 28
משנה ז 28
משנה ח 28
משנה ט 28
משנה י 28
משנה יא 28
משנה יב 28
משנה יג 29
פרק י 29
משנה א 29
משנה ב 29
משנה ג 29
משנה ד 30
משנה ה 30
משנה ו 30

פרק א

משנה א

שנים אוחזין בטלית זה אומר אני מצאתיה וזה אומר כו': זה הדין הוא כשאוחז כל אחד משניהם בחוטי שפת הטלית אבל אם תפס כל אחד מהם לעצמו בחלק ממנו יש לכל אחד משניהם מה שתפס והחזיק בו והנשאר מן הטלית יחלקו אותו בשוה אחר שישבעו שניהם כמו שנזכר ומה שאמר זה אומר כולה שלי הוא מדבר כשמכר המוכר הטלית לאחד משני בני אדם שהיו מצויין לפניו בדמים ידועים וכל אחד משניהם נתן לו אותן הדמים ולקח מן האחד ברצונו ומן השני אנוס וקבל אותו ממנו על דעת שיחזיר לו ונסתפק למוכר שאינו יודע לאיזה מהם מכר וכל אחד מן הלוקחין טוען מכר לי ברצונו ישבעו שניהם כמו שאמרו בתקנת החכמים כדי שלא יהא כל אחד תופס בטליתו של חבירו ויחלקו הטלית והדמים שנתן האחד מהם שיחזיר להם המוכר ואילו ידע המוכר מי היה הלוקח ויאמר לזה מכרתי יהא נאמן בעדותו ואע"פ שהטלית ביד שניהם וטוען כל אחד משניהם אני לקחתיה ותהיה עדותו כדין עד אחד דעלמא ואז תהיה השבועה דאורייתא מפני העד לא בתקנת חכמים כמו שאמרנו ולא יזכה בטלית האחד יותר מחבירו אלא אם יצטרף אל המוכר עד אחד ומעיקרנו כי הנשבע הנוטל שום דבר בשבועתו לא ישבע על יותר ממה שראוי ליטול באותה שבועה ולפיכך ישבע שאין לו בה פחות מחציה ולא ישבע שהיא כולה שלו מאחר שאינו נוטל אלא חציה ועל אלו הדינים כולם תקיש ותדין:

משנה ב

היו שנים רוכבין על גבי בהמה או שהיה אחד כו': למדך שרוכב ומנהיג שוים ובלבד שינענע רגליו על הבהמה כדי שתלך ואם לא היה כך אלא שהיה יושב עליה בלבד המנהיג קנה. והודיעך שאם הודו או באו עדים ואפילו אחר שפסקו הדין עליהם בשבועה חולקין שלא בשבועה:

משנה ג

היה רוכב על גבי בהמה וראה את המציאה כו': אם הרוכב אמר להולך ברגליו זכה לי בו לא יוכל לומר כשיקחנה אני זכיתי בה אלא חבירו הרוכב קנה אבל יוכל לומר אני זכיתי בה כשאמר לו תנה לי כמו שנזכר:

משנה ד

ראה את המציאה ונפל עליה ובא אחר והחזיק כו': **ראה אותן רצין אחר מציאה אחר צבי שבור כו'**: כשיהיה עומד בשדה כל מה שהוא עמו בתוך ארבע אמות שלו קנה וכאילו הגיע לידו ואין לשום אדם בו זכות ואמנם זה הדין האמור בזו ההלכה הוא במי שהוא עומד ברשות הרבים או בשדה חבירו שאין דרך בני אדם לעמוד שם לפיכך לא קנו לו ארבע אמות שלו אפילו נפל על המציאה ובא אחר והחזיק בה זה שהחזיק קנה. ומה שאמרנו שזכתה לו שדהו יתכן זה בשני תנאים האחד שיהיה עומד בתוך שדהו והשני שיהיו אותן הגוזלות והצבי הולכים לאט ומתמהמהים בענין שיוכל להשיגם אם ירוץ:

משנה ה

מציאת בנו ובתו הקטנים מציאת עבדו ושפחתו כו': כל הסומך על שלחן אביו מציאתו של אביו ואפילו הוא בן ארבעים שנה וכל בן שאינו סומך על שלחן אביו והוא מבן שש שנים ומעלה מציאתו לעצמו וזהו מה שכוון בזו המשנה באמרו גדולים וקטנים אבל הבת כל זמן שהיא נערה מציאתה לאביה ואפילו אינה סומכת על שולחנו ואפילו היתה מכורה רצה לומר שמכרה לאמה מציאתה לאביה לפי שכל שבח נעורים לאב כמו שנתבאר בפרק רביעי מכתובות:

משנה ו

מצא שטרי חוב אם יש בהן אחריות נכסים כו': חכמים אומרים אחריות טעות סופר הוא לכך אין הפרש אצלם בין שטר שיש בו אחריות או שטר סתם שאין בו זכר אחריות נפרעין בו מנכסים משועבדים ולפיכך לא יחזיר ואפילו היה מודה אותו שיש עליו השטר שהוא חייב בו ושלא פרע ממנו כלום לא יחזיר לפי שיש לחוש שמא הסכמה ביניהם לטרוף בו מנכסים משועבדים ויטרוף מן הלקוחות שלא כדין והלכה כחכמים שאומרים אחריות טעות סופר הוא אבל אם הוא מפורש בשטר על מנת שאין לך עלי אחריות יחזיר כשיודה אותו שיש עליו החוב:

משנה ז

מצא גיטי נשים ושחרורי עבדים דייתיקי מתנה כו': דייתיקי מלה מורכבת ופירוש ענינה דא תהא למיקם ולהיות והוא שטר שמקנהו בו נכסים מטלטלים או קרקע או דבר מן הדברים הנוהגים בין בני אדם מן התנאים והחיובים: ושוברין שטרות מחילה שעושין המלוים ללווים מן הפרעון שמקבלין מהם וכיוצא בו:

משנה ח

מצא אגרות שום ואגרות מזון שטרי חליצה כו': אגרות שום שטרי השומות וזה כי בעל חוב צריך שומא והכרזה ואותה שעה ירד בקרקע הלוה במקום ששמו לו שהוא כשיעור מה שיש לו אצלו אחר ההכרזה כמו שיתבאר: ואגרות מזון רצה לומר מזון האשה והבנים שכתבו להם הדיינים הורדה בקרקע שימכרו אותו למזונות כמו שיתבאר בכתובות: ושטרי ברורין הם שטרי ברירה כשמסכימין הבעלי דינים על הדיינים שידונו ביניהם איזה תביעה שתהיה כמו שיתבאר בסנהדרין זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד: ותכריך של שטרות הוא שלש שטרות כרוכות קצתם בקצתם או יותר מזה: ואגודה הוא שלש שטרות או יותר קשורות כולם אגודה אחת: רבן שמעון ב"ג אומר אחד לוה משלשה יחזיר ללוה ובלבד שיהיו השלש שטרות מקויימים בבית דין אבל אם אינם מקויימים לא יחזיר אותם לשום אדם לפי שיש לומר שמא כל אחד מהם הביא שטרו לבית דין לקיימו ונתקבצו כולם ביד הדיין או שלוחו ונפלו מידו ומצא אותם אותו שהחובות השלשה עליו וכמו כן אמר שלשה לוין מאחד יחזיר למלוה ובלבד שיהיו כתיבתן שונות אבל אם היו מכתיבת איש אחד יש לנו לומר מיד הסופר נפלו לא מיד בעל חוב: וסמפון דברים כתובים בפתקא בכלל השטרות יעשו באותן השטרות מה שכתוב באותו הפתקא הנמצאת עם השטרות ובלבד שיהו אלו השטרות בין שטרות קרועים או שנמצאו עם השטרות ביד שליש שאם לא תהיה אותה פתקא קשורה עם השטרות יעשו כפי מה שכתוב בה לפי שהיא ביד שליש והשטרות גם כן ביד שליש והלכה כרבן שמעון בן גמליאל:

פרק ב

משנה א

אלו מציאות שלו ואלו חייב להכריז כו': רבי יהודה אומר כל מה שיהיה בו סימן יכריז לפי שאפשר לבעליו שיאמר אותו סימן ויחזיר לו את שלו: וכלי אנפוריא הם כלים חדשים שלא נשתמשו ביד הבעלים בענין שיוכלו להכירם שאם נשתמשו בהם עד שיוכלו להכירם יש להראותם לאותו שטען שאבדן ואם הכירן יחזרו אותם לו אם האיש נאמן כמו שאמרו שתלמיד חכם הגון יחזירו לו אבדתו בטביעת עינא ולפי שזה לא נשתמש עד שיהיה לבעליו בהן טביעת עין אינו חייב להכריז: וכשימצא מהם שנים או יותר כמו שני מחטין או שני שפודין וכיוצא בהן מן המנין הוא סימן וחייב להכריז וכל זה כשימצא ברשות היחיד שמעטים עוברים בהם אבל מי שמצא דבר בסרטיא ופלטיא

גדולה אפילו היה דבר שיש בו סימן הרי הוא שלו ובלבד שיהיה המקום רוב כנענים אבל אם רוב ישראל יכריז והלכה כרבי יהודה והלכה כרבי שמעון בן אלעזר:

משנה ב

ואלו חייב להכריז מצא פירות בכלי כו': כלי כמות שהוא וכיס מעות כמות שהוא הוא שימצא אותם לבדם מבלי שום דבר בהם לפי שיוכלו הבעלים לתת בהם סימן: ושלשה מטבעות זה על זה או יותר מהם מורה שהונחו שם ביד ואפשר לבעליו שיתן בהם סימן ויאמר שהם מונחים זה על זה:

משנה ג

מצא אחר הגפה או אחר הגדר גוזלות כו': **מצא בגל או בכותל ישן הרי אלו שלו כו'**: אי אפשר לו שיקח אלו הדברים הנזכרים לפי שיש לו לומר הבעלים הניחום לשם שיחזרו ויקחום ואם לקחום לא יהו להם בהם סימן שיתנו כדי שיחזרו להם מה שלהם ולפיכך לא יגע בהן: ואמרו מצא בגל או בכותל ישן ובלבד שיהיה אותו דבר בתוך הקרקע בעינן שיוכל לומר שטמנו מזמן מרובה אבל אם מצאו קרוב מן הקרקע או מפני הכותל דינו כדין הנמצא באשפה: ואמרו מחציו ולחוץ שלו הוא כשיהיה זה הדבר הטמון בכותל לשון זהב או חתיכת כסף או כיוצא בזה אבל אם היה כלי מלא זהב הולכים אחר פי הכלי אם הוא לחוץ זה הוא שלו אם הוא לפנים של בעל בית ולא נשגיח בחציו:

משנה ד

מצא בחנות הרי אלו שלו בין התיבה ולחנוני כו': כבר בארנו אנחנו פעמים רבות כי שולחני שם המצרף ומחליף כסף וזהב במעות וכסא שלו היא התיבה שישים עליה מעותיו: ואמרו מצא בתוכו מעות הרי אלו שלו אין זה אלא כשיהיו אותן הפירות מאיש שאסף אותן הפירות הצריך להם בידיו ומקרקע שלו וידוע שהוא שלו ולכך חייב (להכריז) [צ"ל להחזיר]:

משנה ה

אף השמלה היתה בכלל כל אלה ולמה יצאת כו': בכלל כל אלו הוא מה שנאמר כל אבדת אחיך כולל לשמלה ולזולתה וכשיהיה לאותו הדבר סימנים ואין לו תובעים והוא שיתיאשו הבעלים ממנו אינו חייב להחזיר וענין היאוש שיאמר מי שאבד ממנו אותו הדבר אוי לי שאבד כך וכך או שיאמר דבר שיהיה ענינו זה:

משנה ו

ועד מתי חייב להכריז עד כדי שידעו בו שכניו כו': עד האחרון שמיני של חג יכריז אחריו שבעת ימים כדי שילך האיש ההוא שאבד האבדה לביתו וידרוש חפציו ויראה

איזה חפץ יחסר לו וישוב וימצא שמכריז ויתן סימן מה שאבד לו והלכה כרבי יהודה וכל זה כשהיה המלכות לישראל אבל היום יכריז בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ואם הכותי אנס ומתירא שמא יקחו מה שמצא ויעלילו לשר אינו חייב להודיע אלא לשכניו וחבריו בלבד:

משנה ז

אמר את האבדה ולא אמר סימניה לא יתן לו כו': **כל דבר שעושה ואוכל יעשה ויאכל כו'**: עושה ואוכל לא שיעמוד כן לעולם אבל יש לו זמן קבוע כפי דבר המצוי אם היתה בהמה גסה יטריח להטפל בה שנים עשר חדש וכמו כן התרנגולת ואם בהמה דקה כלומר צאן וגדיים ועגלים של מרעה ואינם של מרבק ועיירים יטרח וישתמש בהם ויאכילם שלשה חדשים אם היה הדבר מצוי. אווזים של מים מטפל בהן שלשים יום ואחר הזמנים האלה יקבל דמיהן על עצמו והלכה כר' טרפון בדמי אבדה כמו שזכרנו בכאן אבל מעות אבדה עצמה לא ישתמש בהן כלל:

משנה ח

מצא ספרים קורא בהן אחד לשלשים יום כו': בגדי הצמר צריך לנערם כדי שלא ירקיבו ויתקלקלו אבל בגדי הפשתן לא יגע בהן כלל וכלי זהב וזכוכית אינם מעלים חלודה לעולם לפיכך לא יגע בהן לפי שאינם צריכין להשתמש בהם כדי שימנעם מן החלודה. ואמרו אין דרכו ליטול הוא שיהיה זקן ואינה לפי כבודו לפי שאינו ראוי להתבזות החכמה והרמז לזה מה שנאמר והתעלמת מהם כאלו צוה שיתעלם מהם בענין מן הענינים והוא מה שאמרו רבותינו ז"ל פעמים שאתה מתעלם:

משנה ט

איזו היא אבדה מצא חמור או פרה כו': כפועל בטל רצה לומר כפועל שבטל ממלאכתו (שבטל ומצא חמור ממנה) [שבטל ממנה ומצא חמור]. והשב מקור וידוע אצל כל בעלי לשון כי המקור נופל על המעט ועל הרוב תאמר שמרתי לפלוני שמור ותאמר שמרתי לפלוני ופלוני שמור ולפיכך מורה השב [תשיב] שחייב להחזיר פעמים רבות וכמו כן הקם תקים עמו שלח תשלח ועזוב תעזוב וזולתם מן המקראות:

משנה י

מצא ברפת אין חייב בה ברה"ר חייב בה כו': כבר ידעת כי פרישת הכהן או נזיר מן הטומאה היא עשה ולא תעשה נאמר בכהן וקדשתו ונאמר בנזיר קדוש הוא וזו מצות עשה ואמר בכהי לנפש לא יטמא ובנזיר כתיב ועל כל נפשות מת לא יבא ובחזרת האבדה עשה בלבד הוא שנאמר השב תשיבם לאחיך ומעיקרנו אין עשה דוחה לא תעשה ועשה

ואמר רחמנא איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו כולן חייבין בכבודי ולכן אינו חייב בכבוד אב ואם אם אמרו לו לעבור על מצוה מן המצות. ומצוה מן התורה לפרוק בחנם ולטעון בשכר ור"ש אומר זה וזה בחנם ואין הלכה כר"ש ולא כרבי יוסי. ומן המבואר שמה שאמר זקן או חולה הוא שב לבעל המשא. ומה שאמר חייב רצה לומר כי הפוגע בו חייב שיפרוק המשא הוא לבדו ולא יטריח לבעל המשא שיפרוק עמו אם הוא חלש הגוף:

משנה יא

אבדתו ואבדת אביו אבדתו קודמת כו': דע כי אפילו לא יפרש לו זולתי דבר אחד מן המשנה נקרא רבו אבל אינו מחויב להקדימו ולכבדו יותר מאביו כמו שנזכר באבדה ובשביה ולפרוק אלא אם כן היה רבו מובהק והוא שתהיה רוב חכמתו ממנו והרמז מן התורה שיש לאדם להקדים עצמו על זולתו הוא דאמר רחמנא אפס כי לא יהיה בך אביון כאלו אמר אין אתה חייב להסיר רעה מאחר אלא כשלא יבא לך כעין אותה רעה שהסירות ממנו כי אם תהיה בענין שאם תתן לאביון די מחסורו תשוב אתה עני כמוהו אינך חייב לתת לו וזה שאמרו ז"ל שלך קודם לשל כל אדם:

פרק ג

משנה א

המפקיד אצל חבירו בהמה או כלים ונגנבו כו': הודיענו בזה כי אין הפרש בין בהמה שיש בה תשלומי ארבעה וחמשה או כלים שאין בהם זולת תשלומי כפל הואיל ושלם זכה בכפל. ואמרו שלם ולא רצה לישבע ואפילו לא שלם אלא שאמר בבית דין הריני משלם והוחזר הדבר הגנוב אחר כך הרי הוא ברשותו:

משנה ב

השוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר ומתה כו': עוד יתבאר בפרק אחרון משבועות שהנושא שכר והשוכר אינם חייבים כלום מן המיתה אבל ישבע שמתה כדרכה ושלא פשע בה ונפטר והשואל יתחייב לשלם הבהמה אם מתה ברשותו כפי מה שיתבאר עוד. וזה השוכר שנותן לו רשות בעל הפרה שישאילנה שאל"כ היה חייב לדברי הכל לפי שעיקר הוא אצלנו שומר שמסר לשומר חייב אלא אם יש עדים שלא פשע בה שומר שני כמו שנתבאר עוד והלכה כרבי יוסי:

משנה ג

אמר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע כו': זהו כשלא תבעוהו הם אלא שרצה לצאת י"ש אבל כשתבעוהו ואמר להם שגזל לאחד מהם ישבע כל אחד משניהם שהוא הנגזל ומשלם מנה לזה ומנה לזה וזהו קנס לפי שעבר על התורה וגזל וכן כשיאמר לו כל אחד מהם כי אביו הוא אותו שהפקיד אצלו ישבע כל אחד משניהם כי אביו היה המפקיד וישלם להם מנה מנה לפשיעתו שהיה לו לכתוב על אותו הממון זה הוא מופקד אצלו מפלוני:

משנה ד

שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים כו': זה הדין הוא כשנתנו השלש מאות דינרין בכיס אחד לפי שיאמר להם כיון שראיתי שהיה ביניכם מן האחוה והנאמנות כל אחד מכם לחבירו עד שנתתם ממונכם ביחד בכיס אחד לא עלה על לבי לזכור למי הם המאה ולמי הם המאתים אבל אם נתן זה המאה וזה המאתים בשני כיסים וכל אחד משניהם טוען שהמאתים שלו ישבעו שניהם שבועת התורה ויתן מאתים לכל אחד משניהם לפי שפשע ולא כתב שם כל אחד ואחד מהם על כיסו כמו שקדם ואין הלכה כרבי יוסי:

משנה ה

וכן שני כלים אחד יפה מנה ואחד יפה אלף זוז כו': ההקש בזה כמו ההקש במנה ומאתים והדין אחד ואמנם הביא זה המשל השני שלא תאמר הואיל ובזו התביעה יפסיד בעל כלי גדול עליו לפי שהוא מפסיד הכלי עצמו ונותן לו קצת דמיו יהיו שניהם מונחים עד שיבא אליהו כדי שיודה הרמאי מהם על האמת קמ"ל שאין הדבר כן אלא זהו כמו מנה ומאתים שלא הפסיד בעל המאתים עצם (ממנו) [ממונו] אלא הפסיד קצתו ואין הלכה כרבי יוסי:

משנה ו

המפקיד פירות אצל חבירו אפילו הן אבודין כו': מחלוקת הוא כשאבד מהם כשיעור חסרונו הידוע או פחות אבל כשהתחילו בהפסד ואבד מהן יותר מחסרונו הידוע לדברי הכל מוכרן בבית דין ועוד יתבאר לפנים שיעור החסרון למיני הזרעים ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל:

משנה ז

המפקיד פירות אצל חבירו הרי זה יוציא לו חסרונות כו': כבר בארנו במה שקדם מפירושינו כי הכור ל' סאה והסאה ששה קבין. ופירוש איכפת שאינו משים דעתו לרוב

המדה או למיעוטה כשאכלו העכברים לא נוסיף ברוב המדה. ופירוש קמעא מעט ולזו המשנה תנאים. מהם שיערב הנפקד אלו הפירות עם פירותיו ואכל מן הכל ולא נודע שיעור מה שאכל אבל אם ייתד אותם הפירות אומרים לו הרי שלך לפניך וכמו כן אם ידע שיעור מה שאכל יחשב לו מן החסרון שיעור מה שראוי לו: ואמרו הכל לפי המדה והכל לפי הזמן שיחשב לכל כור מה שזכר מהחסרון בכל שנה. וזרע פשתן הנאמר כאן הוא בגבעוליו. ואורז הוא שיהיה מקולף וצריך שיחזיר לו בזמן שמדד לו בשעה שהפקיד אצלו לפי שבימות הגשמים יוסיף הדבר המדוד לרטיבת האויר ובימות החמה יחסר ואין הלכה כרבי יהודה ולא כרבי יוחנן בן נורי לפי שנתפזר ונאבד מוסיף על מה שאוכלין העכברים שזכר וזה הדין לא תקיש עליו לפי שהוא בארץ ידועה רצוני לומר ארץ ישראל ואמנם ידינו בזה הענין כפי הזרעים של אותה מדינה ואויר הידוע אצל הדרים בה מעניני חסרון הזרעים אצלם ודע זה:

משנה ח

יוציא לו שתות ליין רי"א חומש יוציא לו נ' לוגין כו': זה שאמר רבי יהודה חומש לפי שהיין שבעירו היה חסר חומש וכבר אמרתי לך שהדין בזה הענין הוא לדון כפי המנהג באותה המדינה ואין הלכה כרבי יהודה:

משנה ט

המפקיד חבית אצל חבירו ולא יחדו לה כו': תחלת משנה זו היא לרבי ישמעאל שאומר לא בעינן דעת בעלים וכבר נתבאר דעתו בסוף קמא ולפיכך הוא אומר משהניחה בין לצרכה בין לצרכו פטור וסיפא לרבי עקיבא שאומר דעת בעלים בעינן וכבר קדם לך דעתו בזה לשם ולפיכך הוא אומר משהניח לצרכו חייב לצרכה פטור וכבר נודע שהלכה כר"ע ולפיכך בשתי ההלכות לצרכו חייב לצרכה פטור לפי שאנו צריכים דעת בעלים ואע"פ שהחזירה למקומה:

משנה י

המפקיד מעות אצל חבירו צררן והפשילן כו': כספים בעין אין להם שמירה מעולה אלא הטמנה בקרקע או בכותל בתוך טפח הסמוך לתקרה או סמוך לקרקע וכל מה שזולת זה הוא פושע ולא שמר כדרך השומרין וחייב לשלם עד שיפרש עליו וכמו כן אם נתן הכספים במלבושו שעושין בו כעין כיס או שקשר אותן בסדינו או על בטנו בכל אלה פושע אלא אם יתפשם בידו שנאמר וצרת הכסף בידך אלא אם יפרש על בעל הממון ואם הפקיד אצלו ערב שבת ולא היה לו פנאי לטמנם יטמין במוצאי שבת מיד ואם אבדו ביום השבת אינו חייב כלום: ומן העקרים שלנו כל המפקיד על דעת אשתו ובניו של

בעל הבית הוא מפקיד ולפיכך אם נתן הפקדון לבניו הגדולים אינו חייב לשלם. אלא ישבע שבועת התורה שנתן אותו הדבר להם וישבעו הם כמו כן שבועת התורה ששמרו כדרך השומרים ולא נאמר בכגון זה שיתן האדם לאשתו ולבניו שומר שמסר לשומר חייב. ודע כי שומר שמסר לשומר איזה שומר שיהיה כשיבאו עדים שהשומר השני לא פשע אלא ששמר כדרך השומרים אין השומר הראשון חייב לשלם ואין אחד מהם חייב שבועה לפי שהעדים מעידים באונס ואין מקום לשבועה אלא כשאין שם עדים:

משנה יא

המפקיד מעות אצל שולחני אם צרורין לא ישתמש כו': צרורין הוא שיהיה קשר משונה או שישים עליהם חותם ומה שזולת זה קרואין מותרין. ומה שאמר חייב באחריותן ואפי' לא נשתמש בהן לפי שאם נתיר להם להיות משתמש בהם נעשה שומר שכר עליהם ועוד יתבאר לך דין שומר שכר אבל כשיהנה מהם ונשתמש בהם אפילו נאנסו חייב באחריותן לפי שנעשה עליו כמו חוב. והלכה כר"י:

משנה יב

השולח יד בפקדון בש"א ילקה בחסר וביתר כו': **החושב לשלוח יד בפקדון בש"א חייב כו'**: מחלוקת בית שמאי ובית הלל בהלכה הראשונה היא בתוספת שנתוספת בגוף הגזילה כגון שגזל רחל גזוזה וטענה אצלו בש"א משלם אותה ואת גזתה וב"ה אומרים לא ישלם לו אלא רחל גזוזה ור"ע אומר אם היתה גזוזה בעת שתבעה בדין משלם גזוזה ואם היתה טעונה משלם טעונה והלכה כב"ה אבל ביוקר ובזול אין ביניהם מחלוקת אבל הדין ביניהם כמו שאבאר כשגזל סחורה בשוה זהוב ואח"כ היה שוה ב' זהובים ואכל אותה אחר היוקר אם היא ראויה לאכילה או מכרה או נתנה לזולתו ישלם ב' זהובים כמו שהיתה שוה בעת שהוציאה מרשותו לפי שכל זמן שהדבר הגזול בעין חוזר לבעלים ולפיכך ישלם כמו שהיתה שוה הגזילה כששינה אותה או שהוציאה מרשותו אם אבדה אותה גזילה או נגנבה או יצאה מתחת ידו שלא מדעתו משלם כשעת הגזילה וכמו כן אם הוזלה משלם כשעת הגזילה. ומה שהם חולקין בסוף המשנה הוא בדיוק המקרא בש"א על כל דבר פשע ואפילו במחשבה יהיה פושע וב"ה אומרים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו עד שישלח יד. ואמרו כיצד הוא מפרש דעת ב"ה וכשנטל ממנה רביעית והקרים הנשאר חייב לשלם אע"פ שלא הגביהה לפי שבסבת מה שהטה נתקלקל השאר. ומה שאמר הגביהה ונטל ממנה רביעית אינו על תנאי שיטול ממנה שום דבר על כל פנים ואז יהיה חייב אלא כיון שהגביהה נתחייב באונסיה ואפי' לא פחתה בשום פנים ולא נטל ממנה שום דבר. ודע זה:

פרק ד

משנה א

קונה הזהב את הכסף והכסף אינו קונה את הזהב כו': והעיקר בכל זה מה שקדם לך פירושו בפרק ראשון מקדושין כי קניית המטלטלין תהיה במשיכת הסחורה לא בנתינת הדמים והזהב והנחשת והמעות שאינם עוברים בכ"מ באותו [מקום ובאותו] זמן והם הנקראים מעות הרעות וכמו כן חתיכות כסף שאינן מצוירות והם הנקראים אסימון כלם הם סחורות כנגד המעות המצויירות שהם מטבע שלוקחין ומוכרין בהם ודע כי דינרי זהב הדינרין המצוירין העוברים בהוצאה באותו זמן ובאותו מקום גם הם דמים ואין הפרש ביניהם ובין המעות אלא הכל הם דמים לא פירות:

משנה ב

כיצד משך הימנו פירות ולא נתן לו מעות כו': עיקר הדין והראוי שמעות קונות אבל אמרו משיכה קונה גזרה שמא יאמר מוכר ללוקח נשרפו חטיך בעלייה באונס שאין המוכר חייב לשלם ללוקח ולפיכך תעמוד הסחורה ברשות המוכר ובאחריותו עד שימשוך אותה הלוקח ר"ש אומר כי כשיקבל המוכר הדמים ולא משך הלוקח סחורתו אלא שהם בבית הלוקח ואותו בית מושכר למוכר אין הלוקח יכול לחזור בו ולומר למוכר תן לי הדמים שמסרתי לך כי חזרתי בי מן המקח אלא המוכר שהדמים תחת ידו אם רצה יקיים המכר לפי שהבית שלו. ומעיקרנו דבר תורה מעות קונות ונסתלק מה שנאמר גזרה שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעלייה לפי שהסחורה היא בביתו אם רצה לא יקיים המכר ויחזיר לו הדמים לפי שהסחורה בבית המושכר לו וכמו כן אם מכר זה השוכר למשכיר סחורה והיא בזה הבית שעקרו ללוקח אם רצה גם הוא יתקיים בידו המכר לפי שהסחורה בביתו ואם רצה חוזר בו לפי שהסחורה בשכירות המוכר וזהו טעם ר"ש כל שהכסף בידו ידו על העליונה ואין הלכה כרבי שמעון אבל הדין שכל זמן שיכול המוכר לחזור בו יכול הלוקח גם הוא לחזור וכל עוד שלא ימשך הסחורה יכול כל אחד מהם לחזור בחבירו הן שיחזיר המוכר הדמים ויקבל עליו מי שפרע או יתבע הלוקח הדמים שלו ויקח אותם אחר שקבל מי שפרע והוא ענין מה שאמרו כדרך שתקנו משיכה במוכרין כך תקנו משיכה בלקוחות וכשהבית מעיקרו ללוקח והוא בשכירות המוכר אין אחד משניהם יכול לחזור בו אלא תתקיים המכירה בהיות הסחורה באותו הבית כמו שבארנו: ואמרו מי שפרע הוא צעקה על אותו האיש אשר חזר בדבורו והוא הדין מדיני אותו שלא קיים מה שפסק עמו כי יש לו לצעוק אותה צעקה במעמד האיש

ההוא שהוא צועק עליו ובאיזהו מקום שירצה וזה לשון אותה צעקה מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה וממצרים שטבעו בים הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדבורו:

משנה ג

האונאה ד' כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע כו': כשיקח מה ששוה ששה בחמשה או מה ששוה ששה בשבעה או מה ששוה שבעה בששה כל אלה שתות הוא נקרא ואונאה הוא אין הפרש בין שתות הדמים או שתות הסחורה והלוקח והמוכר יחזור כל אחד משניהם באונאה אלא שלוקח חוזר עד כדי שיראה לתגר או לקרובו והמוכר יחזור באונאה ואפי' אחר ימים רבים וזהו מה שאמרו מוכר חוזר לעולם כי לפי שאין הסחורה אצלו אינו יודע דמיה עד שיזדמן לו שיראה כמותה לידע דמיה. ואין הלכה כרבי טרפון:

משנה ד

אחד הלוקח ואחד המוכר יש להן אונאה כו': אמר מי שהוטל עליו ידו על העליונה הוא דעת רבי יהודה הנשיא ואין הלכה כמותו אבל הדין הוא שתות קנה ומחזיר אונאה יתר על שתות בטל מקח ולאותו שהונה משניהם יש לגרוע לו לחבירו:

משנה ה

כמה תהא הסלע חסירה ולא יהא בה אונאה כו': וכבר בארנו פעמים רבות שהסלע ארבעה דינרין ושש מעה כסף דינר ומעה שני פונדיון ופונדין שני איסרין. והלכה כר"ש:

משנה ו

עד מתי מותר להחזיר בכרכום עד כדי שיראה כו': אין כל בני אדם מכירין הדינרים ולפיכך נתנו לו זמן כדי שיראה לשולחני ואם הוא בכפר עד ערבי שבתות עד שיכנסו לכרך ויראהו למכירים. ומה שאמר אם היה מכירה ומקבלה ממנו אפילו לאחר שנים עשר חדש זהו במדת חסידות ואם לא רצה לקבלה אין לו עליו אלא תרעומות. שאינה אלא נפש רעה וזה הדין הוא ראוי במקומות שלוקחין שם המעות בלא משקל ואינם מקפידים בחסרונם והנמנע מלקבל אותם הם מעט ועל דרך הכילות אבל במקומות שמקפידין בחסרונם ואפילו פחות כמשקל שעורה ראוי להשלים לו משקל בלא ספק והראיה על זה מה שאמרו שאינה אלא נפש רעה:

משנה ז

האונאה ארבעה כסף והטענה שתי כסף כו': ארבעה כסף משקל ארבעה ששים שעורות וכשיהיה שיעור האונאה ארבעה כסף לסלע שהיא השתות חוזר האונאה ואם הוא פחות אינה אונאה כמו שקדם ואמנם החזיר זה הדין כדי לחבר מה שאמר ארבעה

כסף עם מה שאמר שתי כסף בטענה וכן ביאר הגמרא בזה ופרוטה חצי שעורה מכסף וענין הטענה והודאה יתבאר במקומו במסכת שבועות:

משנה ח

חמשה חומשין הן אלו הן האוכל תרומה כו': כל זה מבואר ותוספת חומש זה בכל מה שזכר מהם הוא מן התורה ויש מהם מה שלמדו עליהם וכבר זכרנום במסכת ערלה ומסכת בכורים מסדר זרעים ודיני מעילה נתבארו במסכת מעילה:

משנה ט

אלו דברים שאין להם אונאה העבדים והשטרות כו': אמר רחמנא וכי תמכרו ממכר וגו' אל תונו דבר הנקנה מיד ליד יצאו קרקעות שאינן מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות כמו שנאמר בהם לרשת אחוזה יצאו שטרות דאמר קרא ממכר דבר שגופו מכור וקנוי יצאו אלו שאין גופן קנוי ומכור אלא לראיה שבהם וכבר נתבאר ויתבאר עוד במה שיבא מסדר זה מאיזה טעם אינו חייב בהם תשלומי ארבעה וחמשה ונפטר שומר חנם ונושא שכר. ואין הלכה כר"ש ולא כר' יהודה:

משנה י

כשם שאונאה במקח וממכר כך אונאה בדברים כו': דע כי אונאת דברים בא עליו מקרא מיוחד והוא מה שנאמר לא תונו איש את עמיתו ויראת מאלהיך והחמיר בה יותר מאונאת ממון כמו שאתה רואה שהזהיר והפחיד עליו ועוד כי האדם יכול לעשות תחבולה בה וזה בענין שיעמוד על הממכר ויאמר שרוצה לקחתו ולא יקחהו ויאמר אין רצוני לקנות או ישאל לאיש שאינו חכם באלה מן החכמות שיפרש לו כדי לביישו ויאמר הייתי סבור שהוא חכם או יספר ספורים שיש בהם דופי וחרפה לחבירו ויאמר לא נתכוונתי למה שאתם חושבים על זה נאמר ויראת מאלהיך שהוא יודע כוונתך ומה שחשבת בלבך וזהו טעם מה שאמרו ז"ל כל דבר שהוא מסור ללב נאמר בו ויראת מאלהיך וכן תמצא בתורה בכל מקום שנאמר ויראת הוא דבר שאין דייני בני אדם יכולין לדון עליו:

משנה יא

אין מערבין פירות בפירות אפילו חדשים כו': אמרו מקום שנהגו להטיל מים ביין יטילו העמיד זה בבית הגתות בלבד:

משנה יב

התגר נוטל מה' גרנות ונותן לתוך מגורה כו': **לא יחלק החנוני קליות ואגוזין לתינוקות כו'**: פיטם הגגית הגדולה ועוד יתבאר זה במסכת כלים (פ"ג הלכה ו') ויש בקליפת

הפול סימן שהיו יודעים בו אם יתבשל מיד או לא יתבשל אלא בטורח גדול כמו שהוא ידוע בענין הפול אבא שאול אוסר לבור את הגריסין כלומר להסיר קליפתן כדי להתלמד ממנו עליו וחכמים מתירין לפי שהוא לא הכניס בתוכה דבר אבל הוא אסור (לקנות) [לנקות] מה שנראה מן הכרי ויניח בתוכו הקליפה לפי שהוא גונב את העין ופרכוס הוא התקון והיפיו. ואין הלכה כרבי יהודה ולא כאבא שאול:

פרק ה

משנה א

איזהו נשך ואיזהו תרבית כו': מה שקורא נשך הוא רבית דאורייתא ומה שקראו תרבית הוא רבית דרבנן ומה שהתנה ויין אין לו שמורה שאם לא תהיה אצלו אותה סחורה אין מותר לו שיעלנה עליו בחוב אבל הוא זה כשהיה לו עליו חוב ואמר לו תן לי מעותי שיש לי אצלך שאני רוצה ליקח בהם חטים והשיב לו וכי חטים יש לי צא ועשם עלי בשער אם היו אצלו חטים הוא מותר ואם לאו הוא אסור. ואמרו לקח ממנו חטים רצוני לומר לקח בהלואתו כלומר שהעלה על הלוה חטים כמה שיהיה אצלו אבל כשיתן איש לחבירו מעות ליקח ממנו כך וכך מדה מחטים והשער ידוע לא פחות ולא יותר זהו מותר ואע"פ שאין לו חטים וחייב ליתנו לו כל זמן שיתבענו ממנו ואפילו שלקחו ביותר או יקבל מי שפרע ויחזור בו. וכך פירש וביאר הירושלמי:

משנה ב

המלוה את חבירו לא ידור בחצרו חנם וכו': **מרבין על השכר ואין מרבין על המכר כו'**: מבואר הוא ג"כ שמכירה כזו במטלטלין רבית והוא שימכור לו סחורה ביותר משויה וימתין עליו בדמים ואפילו זמן מועט יהיה אבק רבית וכמו כן כל מה שכיוצא בזה הוא אבק רבית ואינו יוצא בדייניין:

משנה ג

מכר לו את השדה ונתן לו מקצת דמים כו': כשיקח אדם קרקע ופרע קצת הדמים הדין באלו הפירות של מי הם צריך ביאור וזה שאם אמר המוכר ללוקח אימתי שתביא שאר מעותי קנה. הפירות למוכר ואם אמר לו לכשתביא מעות קנה מעכשיו הפירות אסורות לשניהם כל אותו הזמן ויהיו מופקדות על ידי שליש אם יקיים הלוקח תנאו ינתנו לו ואם לא קיים תנאו יהיו הפירות כולם למוכר:

משנה ד

אין מושיבין חנוני למחצית שכר לא יתן כו': שכרו כפועל בטל כלומר כפועל בטל של אותה מלאכה שבטל ממנה בכל יום מה שראוי לו כל זמן שתמשך השותפות ואם נתן לו בשבח יותר מן ההפסד הוא מותר כגון שהתנה עמו בפירוש שאם יהיה בה הפסד שיהא לו ממנה כך וכך חלק אם יהיה שם שבח שיהיה לו ממנה שבח כך וכך ויהיה חלק השבח יותר מחלק ההפסד בהכרח זה היתרון שהוא נתן לו מקום שכר על עמלו ואם לא פרשו כלל המתעסק בסחורה ירויח החצי ויפסיד השליש אם היה בה הפסד וכל זה כשלא ישים החנוני בקרן בין רב למעט אבל אם ישים בו ואפי' דינר לאלף ונתן לו יתרון איזה שיעור שיהיה חולק עמו בשוה ואין כאן רבית לפי שהוא סוחר לעצמו באותו דינר ואינו מיוחד לשמוש זה בלבד. וכמו כן אסור שיתן האחד הביצים והשני התרנגולת ושיחלקו האפרוחים בשוה כשישתמש בגידול האפרוחים ובמזונם אלא כשיתן לו שכר עמלו ומזונו וכמו כן לא ישימו העגלים והסייחים כמו שהם שוים עכשיו וימסרם לרועה לזון אותם עד שישמט ויחלקו השבח בשוה אא"כ יקח המשתמש שכר עמלו ומזונו או אם יתן לו יותר שום דבר בשבח או יהיה לו בעיקר העגלים והסייחים חלק כמו שבארנו וזה טעם מקבלין שיקבל אותו שותף בעיקר ויהיה חלק זה המתעסק קיים ולא יפסיד ואפי' מתו הבהמות וזו ההנאה הוא שתהיה כנגד עמלו ובא ללמד שאם ירצה כל אחד משניהם להפרד מחבירו אינו יכול עד תשלום שלש שנים וחמור עד שתהא טוענת והוא שתוכל לשאת משא:

משנה ה

שמין פרה וחמור וכל דבר שהוא עושה ואוכל כו': מפריז על שדהו כגון מה שזכרו שישכור ראובן משמעון שדהו בעשרה כורין חטין בכל שנה ואם אמר לו ראובן תן לי כך וכך דינרין שאוציא על שדה זו ואני נותן לך שנים עשר כור כל שנה מותר. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל שאומר שמין עגל עם אמו:

משנה ו

אין מקבלין צאן ברזל מישראל מפני שהוא רבית כו': צאן ברזל הוא שיתנה עמו שלא יהא הפסד עליו וכבר פירשנו ענין זה הלשון בכתובות. ומה שאמר מלוה ישראל מעותיו של כותי וכו' הוא כגון שהכותי נתן לישראל מעות ברבית וכשירצה להחזירם לכותי אין ראוי שיתנם הוא לישראל אחר ויאמר לו תעלה לכותי כדרך שאני מעלה לו אלא צריך שיתן אותו ממון לכותי וישוב הכותי וילום לישראל האחר וזה מותר והוא מדעת הכותי:

משנה ז

אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער כו': כשער הגבוה כלומר כשער הזול שבאותו המין וישיבו במובחר שבאותו המין. ואין הלכה כרבי יוסי ולא כרבי יהודה:

משנה ח

מלוה אדם את אריסיו חטין בחטין לזרע כו': ובלבד שיהיה המנהג באותו מקום שיתן האריס הזרע שהרי בעל השדה עושה עמו חסד במה שהלוה לו אבל אם היה המנהג שיתן בעל השדה הזרע אסור להלוותו חטים בחטים אלא אם כן האריס הזורעה לא התחיל עדיין בעבודת השדה אבל אם עבד בשדה שום עבודה ואפילו דבר מועט אסור שילוה לו לפי שכבר נתקיימה באריסות ולא יכול בעל השדה לסלקו מן האריסות ונתחייב לתת הזרע רצוני לומר בעל השדה:

משנה ט

לא יאמר אדם לחבירו הלוני כור חטים כו': אין הלכה כהלל אלא לוין סתם ופורעין סתם ובלבד שיהא אצלו כל שהוא מאותו המין או יקח ממנו על שער שבשוק אבל אם לא היה אצלו ולא פירש עליו אם הוקרו החטים יפרע כמו שהיה שוה בשעת הלואה ואם הוזלו יפרע לו שיעור מה שהלוה לו:

משנה י

אומר אדם לחבירו נכש עמי ואנכש עמך כו': גריד ימות החמה ורביעה ימות הגשמים והקרקע בימות החמה קל לחפור לתקן למיעוט הטינוף ואורך היום. ונכוש הוא החפירה בשרשי האילנות כמו החרישה שחורשין לזרוע:

ר"ג אומר יש רבית מוקדמת ויש רבית מאוחרת כו': מה שאמר רבן גמליאל ור"ש הכל הלכה אבל צריך שתדע שהדברים האלה וכיוצא בהם הם דברים שראוי להתרחק מהם בלבד:

משנה יא

ואלו עוברין בלא תעשה המלוה והלוה והערב כו': אמרו לוה עובר משום לא תשיך כלומר לא תנשיך ולפני עור לא תתן מכשול ערב ועדים אינם עוברים אלא משום לא תשימון עליו נשך וכמו כן הסופר:

פרק ו

משנה א

השוכר את האומנין והטעו זה את זה כו': שוכר עליהם או מטען בשיעור שכרן כגון ששכרם בזוז יטעה אותם ויאמר להם אתן לכם שני זוזין או ישכור אחרים בשני זוזין ויטול מהם זוז ואם הוסיף לא יוכל ליטול מהם יותר מכדי שכרו וכל זה כשלא ימצא אומנים זולתם שיעשו מלאכתו באותו שכר בעצמו וזהו מה שאמר אם אין שם אדם. ומה שאמר הטעו זה את זה כלומר שחזרו בו או שחזר בהם:

משנה ב

השוכר את האומנין וחזרו בהן ידו על התחתונה כו': כששכר אדם אומנין שיקצרו לו שדהו על דרך משל בשני דינרין ונתן להם דינר חזרו בהם הרשות בידם אם רצו יחזרו לו דינר או יאמרו לו נעשה עמך כנגד מה שנתת לנו ואם קצרו חצי אותה שדה ורוצים לחזור בהם ישום להם מה ששוה אותו חצי שק רו ואם הוא יותר מדינר לא יתן להם כלום יותר על הדינר שכבר נתן להם ויאמר להם כלו מעשיכם לקצור שאר השדה ואשלים לכם שכרכם וזהו טעם מה שאמר שחזרו בהם ידם על התחתונה ואם בעה"ב חזר בו ידו על התחתונה ויתן להם מה ששוה עמלם אם הם ראוים ליטול יותר מן הדינר ואמרו המשנה ידו על התחתונה והוא כמו שביארנו כשלקח קרקע ופרע קצת הדמים אם המוכר הוא שחזר בו הרשות ביד הלוקח אם רצה יקבל ממונו ואם רצה יקח מה שכנגד מעותיו מעדית שבאותה שדה שלקח ואם הלוקח הוא שחזר בו מן המקח הדבר הוא בהפך ובלבד שיאמר לו ערבוני יקנה ואז הוא קונה כנגד מעותיו ואם יתבע המוכר ללוקח מה שנשאר לו מן הדמים והוא מעכב פרעונו לא יתקיים המכר עד שישלים לו פרעונו:

משנה ג

השוכר את החמור להוליכה בהר והוליכו בבקעה כו': אמנם יוכל המשכיר לומר לשוכר הרי שלך לפניך כשהשכיר לו לשאת משאוי וייחד לו הבהמה אבל אם שכר ממנו לרכוב בה הוא עצמו או לשאת עליו משא אלא שאמר לו חמור סתם ולא ייחד לו הבהמה חייב להעמיד לו בהמה אחרת. ומה שאמר חייב להעמיד לו חמור יש בו דינין וזה כי אם ייחד לו בהמה ואמר לו חמור זה אני שוכר לך ומתה בדרך אם אותה נבילה שוה דמים שיקנה בהם בהמה יקנה בדמיה בהמה או ישכור בהמה באותם דמים שיוליכהו למקום שפסק עמו ואם המתה אינה שוה כדי שישכור לו בהמה אחרת יחשוב לו מה שהלך מן הדרך ויתן לו מה שראוי לו ואם שכר ממנו חמור סתם יעמיד לו בהמה על כל

פנים ואם לא העמידה לו לא יחשב לו שום דבר מן השכירות. ומה שאמר הבריקה הוא שאינה יכולה להלוך מחמת חולי מחליי הבהמות. ונעשית אנגריא רוצה לומר שתלקח לעבודת המלכות:

השוכר את החמור להוליכה בהר כו': מבואר הוא כי המכשולים בהר יותר מבבקעה וכמו כן יתחמם גוף הבהמה בבקעה יותר מבהר למיעוט נשיבת הרוחות במקומות:

משנה ד

השוכר את הפרה לחרוש בהר וחרש בבקעה כו': קנקן שם המחרישה. ואמרו פטור רצוני לומר שלא ישלם השוכר לבעל הפרה אלא האומן שחרש והיה תופס המחרישה ושברה הוא ישלם לבעל הפרה:

משנה ה

השוכר את החמור להביא עליה חטים כו': כשפסק עמו להביא חטים והביא עליו שעורים חייב אפי' שהמשא של שעורים כמשא של חטין הנפח יותר. ואם הביא עליה פחות ממשקל השעורים ואע"פ שמדתו יותר ממדת החטים פטור לפי שלא יהיה הנפח יותר אלא כשיהיה המשקל כמותו במשקל ושלשת קבין לחמור וסאה לגמל הוא חלק משלשים על מה שפסק עמו חייב. ואם הוסיף פחות מזה אינו חייב כלום אלא נותן השכר על הנוסף בלבד ואינו חייב לשלם לפי שההלכה כסומכוס:

משנה ו

כל האומנין שומרי שכר הן וכולן שאמרו כו': אם אמר הבא מעות וטול את שלך [צ"ל ש"ש ואם אמר טול את שלך והבא מעות] שומר חנם וכשאמר הנח לפניך או הנח סתם אינו חייב כלום ואפי' השבועה המחויבת לשומר חנם לפי שלא קבל עליו לשמירה בשום פנים ואפי' שמירה בחנם. ואמר שמור לי ואשמור לך בזמן אחד זו היא שמירה בבעלים ואינו חייב לשלם ועוד יתבאר לך ואמנם יהיה שומר שכר כשיאמר לו שמור לי היום ואשמור לך למחר:

משנה ז

הלוהו על המשכון שומר שכר רי"א הלוהו כו': אין הפרש בין שהלוהו ואחר כך משכנו או שמשכנו ואח"כ הלוהו ומה שאמר אבא שאול מותר אדם להשכיר משכונו של עני הוא שיהיה אותו המשכון כשישכירו יהיה שכרו יותר ממה שמתקלקל בגופו כגון כלי ברזל שחופרין בהן הקרקע וכיוצא בהן. ואין הלכה כרבי יהודה והלכה כאבא שאול:

משנה ח

המעביר חבית ממקום למקום ושברה בין כו': ישבע שבועת התורה שלא פשע בה ויפטר ותמה רבי אליעזר בזה הדין ואמר איך יתכן שישבע בכגון זה שומר חנם ושומר שכר לפי ששומר שכר ואפי' לא פשע ושומר חנם גם כן אם היה אותו המקום שצוה לו שיעביר לשם החבית מקום מדרון או יש לו עדים שלא פשע עליה יתחייב גם כן שבועה. ומה שאמר רבי אליעזר דין הוא אבל אמרו שבועה זו תקנת חכמים היא שאם אין אתה אומר כן אין לך אדם שמעביר חבית לחבירו ממקום למקום ותקנת תכמים אינה אלא בשומר חנם על איזה ענין שיהיה ושומר שכר הוא שיעביר חבית בשכר וישברנה במקום מפורסם שאפשר שימצא לשם עדים ויתחייב לשלם אלא אם כן הביא עדים שלא פשע בה בשעה שהעבירה:

פרק ז

משנה א

השוכר את הפועלים ואמר להם להשכים כו': והלכה כרבן שמעון בן גמליאל:

משנה ב

ואלו אוכלין מן התורה העושה במחובר לקרקע כו': אמרה תורה בשכיר שהתירה לו לאכול ואל כליך לא תתן וקבלנו בפי' זה הכתוב בזמן שאתה נותן לכליו של בעל הבית אתה אוכל אין אתה נותן לכליו של בעל הבית אינך אוכל ולפיכך אינו אוכל עד גמר מלאכה וכשיהיה הדבר שהוא עוסק בו תלוש מן הקרקע יש לו לאכול בשעת מלאכתו ולמדנו זה מדקאמר רחמנא לא תחסום שור בדישו וכמו שאוכל שור בתלוש בשעת מלאכה כך יאכל הפועל והראיה על זה ממה שאמר לא תחסום שור בדישו ולא אמר לא תדוש בשור חסום רצונו לומר שלא תהא חסימה בשום פנים לא לשור ולא לאדם:

משנה ג

היה עושה בידיו אבל לא ברגליו ברגליו אבל כו': רבי יוסי ב"ר יהודה אומר מה שור בידיו ורגליו אף פועל בידיו ורגליו. ואין הלכה כרבי יוסי ב"ר יהודה:

משנה ד

היה עושה בתאנים לא יאכל בענבים כו': אמר רחמנא בפועל ואכלת ענבים ובאה הקבלה ענבים ולא דבר אחר ואמנם התיר להם לאכול בהליכתן מאומן לאומן ובחזירתן לגת לפי שבאותה שעה הם בטלים וכיון שאי אפשר להם בלא אכילה טוב הוא לאכול בשעת הבטלה ולא יאכלו בשעת (גמר) מלאכה ויתבטלו כל זמן שאוכלין וזה לטוב

בעל הבית. ומה שאמר ובחמור עד שתהא פורקת רצונו לומר שהבהמה לא ימנעו אותה מלאכול ממשוי שעל גבה כל זמן שהיא טעונה עד שיפרקו ממנה המשוי ובאותה שעה ימנענה מלאכול:

משנה ה

אוכל פועל קישות אפילו בדינר וכותבת אפילו בדינר כו': תנא קמא סבר אין מלמדין אותו וחכמים אומרים מלמדין והלכה כחכמים:

משנה ו

קוצץ אדם ע"י עצמו ע"י בנו ובתו הגדולים כו': מי שיש בהם דעת לא יאכלו כפי מה שהתנה עמהן אע"פ שכולן פועלין ואותם שאין בהם דעת יאכלו לפי שאינם יודעים ענין המחילה והמקום זכה להן באכילתן לפי שהפועל משל שמים הוא אוכל ולפיכך הוא עיקר אצלנו לו זכה רחמנא לאשתו ובניו לא זכה להו רחמנא.

משנה ז

השוכר את הפועלים לעשות בנטע רבעי שלו כו': כבר ביארנו במקומו דין נטע רבעי ודין הטבל בסדר זרעים ואם אתה זוכר אותם כל זה מבואר:

משנה ח

שומרי פירות אוכלין מהלכות מדינה כו': **ארבעה שומרים הן שומר חנם והשואל נושא שכר כו'**: שומרי פירות רצונו לומר כשהיו תלושים אבל כשהוא שומר אותם והם מחוברים לקרקע כמו שומרי גנות ופרדסים אינן אוכלין לא מן התורה ולא מן הלכות המדינה. ואלו הארבעה שומרים דיניהם מפורשים בכתוב בתורה וזה כי מה שנאמר כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים עד סוף הפרשה קבלנו בו שזה הדין בשומר חנם והפרשה השניה והוא שנאמר כי יתן איש אל רעהו חמור או שור או שה וגו' בזה הקבלה כי הוא בשומר שכר והשוכר לפי שדין שניהם אחד והפרשה השלישית מבוארת שהיא בשואל שנאמר וכי ישאל איש:

משנה ט

זאב אחד אינו אונס שני זאבים אונס כו': כבר נתבאר לך כי שומר שכר והשוכר פטורין מן האונס לפי שאמר הכתוב בהם הטרפה לא ישלם ואינם חייבים גם כן בשבורה ובשבויה לפיכך זכר בהם הדברים שהם אונס. ואין הלכה כרבי יהודה ולא כידוע הבבלי:

משנה י

מתה כדרכה הרי זה אונס סנפה ומתה כו': **מתנה ש"ח להיות פטור משבועה כו'**: תרגום לענות נפש לסגפא נפש ומה שאמר עלתה ונפלה הרי זה אונס הוא כשתחזק יותר מן הרועה ותכריחתו והוא רוצה להסיר אותה משם ותמלט מידו ותפול אבל אם הניח אותה לעלות ואע"פ שלא העלה אותה אינו אונס. וצוק שם הר גבוה ונתבאר זה ביומא (פ"ז) וכבר ידעת כי נושא שכר והשוכר חייבין לשלם אבדה וגנבה וחייבין שבועה על האונס ולפיכך אמר שאם התנו שלא ישלמו מה שהם חייבין לשלם ולא ישבעו על מה שחייבים עליו לישבע:

משנה יא

כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל כו': כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל אלא אם היה התנאי בדבר שבממון כמו שבארנו ומשנתנו זו בדבר שאינו של ממון. כל תנאי שהמעשה בתחלתו הוא שיהיה המעשה שנפל עליו התנאי קודם התנאי כגון שיתן גט לאשתו ויאמר לה הרי זה גיטך ואח"כ יחזור ויאמר לה אם יהא כך וכך תנאי זה אינו קיים וכל שאפשר לו לקיימו בסופו הוא שיתנה בדבר שיוכל לעשותו אבל אם התנה בדבר שהוא מן הנמנע כגון מי שאומר לאשתו הרי זה גיטך על מנת שתעלה לרקיע או תרדי לתהום או תבלעי קנה בן מאה אמה כל אלה התנאים בטלים והרי זה גט כשר וכל אלה עקרים קיימים מוסכם עליהם. והלכה למעשה בכל דין:

פרק ח

משנה א

השואל את הפרה ושאל בעליה עמה כו': מפי השמועה למדנו שזה שנאמר אם בעליו עמו לא ישלם רצונו לומר אם שאל בעליו עמו בשעת שאלה והעיקר אצלנו באלו הדינים היה עמו בשעת שאלה אינו צריך להיות עמו בשעת שבורה ומתה לא היה עמו בשעת שאלה אע"פ שהיה עמו בשעת שבורה ומתה חייב ולא נאמר בזה בעליו עמו ומן העקרים גם כן אם כששאל פרה ובעליה אפי' פשע בה פטור:

משנה ב

השואל את הפרה שאלה חצי היום ושכרה חצי היום כו': מן העיקרים אצלנו בדינים כי מי שתובע ואמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע פטור כלומר שאינו חייב לשלם ולא לישבע שבועת התורה אבל ישבע שבועת היסת שאינו יודע אבל אם אמר לו חמשים יש לך בידי וחמשים איני יודע חייב רצוני לומר שהוא חייב לשלם הכל לפי שהוא

מחויב שבועה לפי שהוא מודה במקצת כמו שביארנו בפרק אחרון מכתובות ואינו יכול לישבע כיון שהוא מסתפק באותו המקצת שהיה חייב לישבע עליו והעיקר אצלנו כל המחויב שבועה ואינו יכול לישבע משלם וכיון שהעיקרים האלה הלכות פסוקות מה שאמר בכאן המשאיל אומר שאולה מתה והלה אומר איני יודע חייב אינה הלכה אלא על הענין שאמרנו והוא שיודה לו במקצת ויאמר במקצת איני יודע חייב כגון שיטעון המשאיל שתי פרות מסרתי לך יום אחד בשאילה ויום אחד בשכירות ומתו שתיהן בזמן שאלה ויאמר השואל אחת מהן מתה בזמן שאלה ואחת איני יודע ואז יהיה השיאל חייב שתי פרות על זה הדרך תקיש וגם כן ביארנו בסוף כתובות כי כשטוען חבירו חטים והודה לו בשעורים פטור ואינו חייב שבועת התורה לפי שמה שטענו לו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו ואפילו דמי שעורים שמודה לו בהם אינו חייב להוציא מתחת ידו וכיון שזה מעיקרנו אם כן מה שאומר בכאן ישבע השוכר ששכורה מתה הוא על ידי גלגול וזה שישבע השוכר שבועת השומרים והיא שבועת התורה שמתה כדרכה ואפילו על טענתו שאומר ששכורה מתה וזהו עיקר השבועה וישבעו אותה על ידי גלגול ששכורה מתה או בשעת שכירות מתה: ומה שאומר יחלוקו הוא דעת סומכוס שאמר בכל מקום ממון המוטל בספק חולקים וכבר ביארנו שסברתו דחויה אבל העיקר הקיים שלא ימוש המוציא מחבירו עליו הראיה ואם לא נתברר הראיה ישבע הנתבע שבועת היסת שאינו יודע או ישביע אותו על ידי גלגול שאינו יודע:

משנה ג

השואל את הפרה ושלחה לו ביד בנו ביד עבדו כו': כבר ידעת שעבד כנעני ידו כיד רבו ומה שאמר בכאן ביד עבדו חייב הוא כשיהיה עבד עברי: ומה שאמר וכן בשעה שמחזירה רוצה לומר כשהחזירה בתוך ימי שאלה הוא שאין לו רשות לשלחה ביד אחר אלא ברשות בעלים אבל אם החזירה אחר ימי שאילתה ושלחה על יד זולתו ומתה פטור לפי שאחר ימי שאלה ישוב כשומר שכר ודע זה:

משנה ד

המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו כו': איני צריך להחזיר פעם שניה אותם העיקרים שכבר זכרתי בזה הפרק והם המוציא מחבירו עליו הראיה וטענו חטים והודה לו בשעורים פטור שאם אתה זוכר אותם תדע שזאת המשנה לדעת סומכוס: ומה שאמר ישבע המוכר רצונו לומר על ידי גלגול כמו שביארנו מן העיקרים אין נשבעין על טענת עבדים אלא בגלגול כמו הקרקעות:

משנה ה

המוכר זיתיו לעצים ועשו פחות מרביעית כו': מה שאמר בכאן יחלוקו הלכה הוא לפי שההנאה לשניהם ביחד ובלבד שיאמר קוץ סתם ואם עשו פירות פחות מרביעית אין אדם מקפיד על זה ואם הם יותר יחלוקו אבל אם אמר לו קוץ לאלתר אפילו פחות מרביעית הם לבעל הקרקע ואם התנה עם הלוקח ואמר לו קוץ כשתרצה אפילו עשו יותר מרביעית לבעל העצים: ומה שאמר שטף נהר את זיתיו הוא כשעקרו בגושיהם כלומר בעפר שסביבות השרשים שיוכל האילן להסתפק מהם ושרשי אותו האילן קיימין באותן גושין ולכן יהיו הפירות שעושין כל שלשת השנים לשניהם ואחר ג' שנים הכל לבעל הקרקע כשיהיו גבוהין ג' טפחים ושרשי אותם הזיתים קבועין באותן גושין:

משנה ו

המשכיר בית לחבירו בימות הגשמים כו': בימות החמה שלשים יום רצונו לומר שאינו יכול להוציאו אלא אם כן הודיעו קודם ימות הגשמים שלשים יום ואם לא הודיעו לא יוציאו עד שיעברו ימות הגשמים וכמו כן מה שאמר י"ב חדש רוצה לומר שיודיעו ויאמר לו בקש לעצמך בית דירה ואין יכול להוציאו עד שיעברו י"ב חדש אחר שהודיעו. והלכה כרבן שמעון בן גמליאל [לפי שאלו החנויות יש בהן בנין וטורח גדול]:

משנה ז

המשכיר בית לחבירו המשכיר חייב בדלת כו': הזבל לבעה"ב זהו כשיכניסו בהמות שאינן לשוכר וזבלו הבית אבל זבל הבהמות שיש לשוכר הוא שלו:

משנה ח

המשכיר בית לחבירו לשנה נתעברה השנה כו': אין הלכה כרשב"ג ולא כר' יוסי אלא כל זמן שאמר דינר לחדש ואפי' אמר כך וכך לשנה כולו למשכיר לפי שעיקר אצלנו הכל הולך אחר הפחות שבלשונות וקרקע בחזקת בעליה קיימת לפיכך אמרו כולו למשכיר על איזה ענין שיהיה:

משנה ט

המשכיר בית לחבירו ונפל חייב להעמיד לו בית כו': זה הדין כשהראה לו בית ידוע ואמר לו בית כזה אני משכיר לך ולפיכך חייב להעמיד לו בית שיהיה מדת ארכו ומדת רחבו כמו הבית שהראה לו אבל אם אמר לו בית זה אני משכיר לך ונפל אינו חייב לבנותו ואם אמר לו בית סתם יעמיד לו מקום שיקרא בית בין שיהיה גדול ממנו בין שיהיה קטן ממנו:

פרק ט

משנה א

המקבל שדה מחבירו במקום שנהגו לקצור כו': הקנים ששניהם חייבים לספק הם שסומכים בהם הגפנים וחולקים אותם בסוף הזמן וכאילו אמר מה טעם חולקים בקנים מפני ששניהם מספקין את הקנים:

משנה ב

המקבל שדה מחבירו והיא בית השלחין כו': צריך אתה לידע אלו השלשת שמות על איזה ענין הם נופלין והם שוכר וחוכר ומקבל וזה כי השוכר הוא שוכר הקרקע שיחרוש אותו בדמים קצובים בכך וכך דינר ומקבל הוא ששוכר אותו קרקע בחלק ידוע מן הפירות שיעשה כגון שיפסוק עמו בחצי הפירות שיוציא השדה או השליש וחוכר הוא ששוכר הקרקע בשיעור ידוע מחטים או משאר הזרעים הנזרעים והוא שיפסוק עם בעל השדה שיתן לו כך וכך מדה ממין פלוני מן הזרעים בין שתעשה הארץ הרבה או מעט ועוד פירוש מקבל נופל דרך כלל על השוכר ועל החוכר שכן הוא אומר במשנה מקבל ורצונו לומר חוכר או שוכר וכאילו אמר המקבל שדה בחכירות או בשכירות ומה שאמר בזו המשנה והלכה שלפניה מקבל זה הדין בעצמו בשוכר ג"כ לטעם שפירשנו: ואמרו השכיר לו בית השלחין להודיענו שכוונתו שיהיה כמו שהוא עכשיו כל זמן שהוא ברשותו לפיכך יפחות לו משכירותו. ופירוש מנכה יפחות:

משנה ג

המקבל שדה מחבירו והובירה שמין אותה כו': כבר ביארנו כי מקבל הוא ששוכר הארץ בחלק ממה שתוציא ואם הובירה ולא זרעה ישער מה שראויה לעשות אילו זרעה וישלם החלק שפסקו ביניהם וזה מבואר:

משנה ד

המקבל שדה מחבירו ולא רצה לנכש אמר לו כו': לנכש לנקות השדה כשיגדל הזרע יצמחו עמו מינים מן העשבים וכשמנקין אותן מוסיף הזרע על תבואתה הרבה לפי שתתן השדה כל כחה אל הזרע וזה דבר ידוע אצל עובדי אדמה ולפי שזה החוכר שנותן שיעור מסוים היה יכול לומר לו אני לא אנקה ואינך רשאי להכריחני לנקות לפי שאין לך הפסד אם אאסוף מעט תבואה. לולי מה שזכר מפסידות הקרקע להבא:

משנה ה

המקבל שדה מחבירו ולא עשתה אם יש בה כו': כרי הוא ערימת התבואה שיוכל לכסות הרחת בגבהו והוא שיעור סאתים יצא ידי חובתו ור' יהודה אומר שזה שיעור שאינו ידוע לפי שזה הכלי הנקרא רחת אפשר שיהיה ארוך או קצר כדי נפילה שיעור מה שזרע בה וזה הדין הוא במקבל שביארנו שהוא ששוכר בחלק מן התבואה שתצא בה. ואין הלכה כרבי יהודה:

משנה ו

המקבל שדה מחבירו ואכלה חגב או נשדפה כו': וזה הדין כולל לשוכר וחוכר. ומכת מדינה הוא שיהיו רוב שדות מאותה מדינה מקולקלות. ואין הלכה כרבי יהודה:

משנה ז

המקבל שדה מחבירו בי' כור חיטים לשנה כו': זה מבואר:

משנה ח

המקבל שדה מחבירו לזרעה שעורים לא כו': דיני משנה זו הם כפי שינוי הארצות ועיקר הדבר הוא כשיפסוק עמו לחרוש שדה ולזרוע מין ממיני הזרעים יש לו לזרוע מה שהזיקו בקרקע מעט מאותו הדבר שפסק עמו ולא יזרע מה שהזיקו גדול ממנו ועושים בזה על פי שיודעים בטבע אותו המקום בזריעה מן המתעסקין בחרישתה ועבודתה:

משנה ט

המקבל שדה מחבירו לשנים מועטות כו': שרשי הפשתן ישארו בקרקע הרבה. וקורת שקמה עץ השקמה הגדל בקרקע בשני השכירות.

משנה י

המקבל שדה מחבירו לשבוע אחד בז' מאות זוז כו': זה מבואר:

משנה יא

שכיר יום גובה כל הלילה שכיר לילה גובה כו': מפי השמועה למדו שזה שאמר יתברך לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר שזה מדבר בשכיר יום שגובה כל הלילה ומה שנאמר ביומו תתן שכרו שהוא מדבר בשכיר לילה שגובה כל היום: ומה שאמר בזו המשנה שכיר שעות גובה כל היום וכל הלילה רצונו לומר שכיר שעות ביום גובה כל היום ושכיר שעות בלילה גובה כל הלילה:

משנה יב

אחד שכר אדם ואחד שכר בהמה אחד כו': שבועת השכיר הוא שבועת התורה ובלבד כששכר אותו בעדים אבל אם לא שכרו בעדים מגו דיכול לומר ליה לא שכרתיך נאמן

לומר כבר נתתי לך שכרך וישבע שבועת היסת שנתן לו שכרו כמו שנתבאר בשביעי ממסכת שבועות. ופירוש המחהו שהכניס את החנוני תחתיו לפורעו:

משנה יג

המלוה את חבירו לא ימשכננו אלא בב"ד כו': **אלמנה בין שהיא עניה בין שהיא עשירה כו'**: **החובל את הרחים עובר משום לא תעשה כו'**: אמר רחמנא ואם איש עני הוא לא תשכב בעבוטו רצונו לומר לא תשכב ועבוטו אצלך אלא יחזיר לו מה שאינו יכול לעמוד בלתו ואין אצלו מה שיחליף במקומו כמו שבאר השם יתברך כי היא כסותו לבדה וגו' ואין הלכה כרשב"ג ואסור לחבול האלמנה משום חשד כשתעכב אצל הממשכן אותה בשביל המשכון שלה או שיארע ביניהם קלקול ולפיכך השוה בדבר העניה והעשירה:

פרק י

משנה א

הבית והעלייה של שנים שנפלו שניהם כו': כשנוכל להביא ראיה מענין הנפילה מה שהוא לבעל הבית ומה שהוא לבעל העליה נעשה על פי אותה ראיה ואם לא נדע חולקין. ומה שאמר נוטלן ועולות לו הוא כשיודה לו בעליו במקצת מה שטען ויאמר לו במקצת איני יודע על העיקר שביארנו לך בזו המסכת שכל המחויב שבועה ואינו יכול לישבע משלם:

משנה ב

הבית והעלייה של שנים נפחתה העלייה ואין בעל הבית כו': משנה זו מדברת במי שהשכיר עלייה ואמר לשוכר עלייה ע"ג הבית אני משכיר לך ולפיכך יורד ודר עמו בבית אבל אם אמר לו עלייה ולא זכר בית אינו חייב לתקן ואם אמר לו עלייה סתם חייב להשכיר לו עלייה על דרך מה שקדם בשכירות הבהמות ומחלוקת ר' יוסי וחכמים במעזיבה והוא הטיט והעפר שטוחין על התקרה ר' יוסי אומר מעזיבה להשוות הגומות הוא לפיכך בעל העלייה נותן את המעזיבה וחכ"א המעזיבה נעשית לחזוק התקרה לפיכך חייב בעה"ב לבנותו ואם אינו רוצה הרי בעל העלייה בונה את הבית ויושב בתוכו עד שיתן לו את כל יציאותיו:

משנה ג

הבית והעלייה של שנים שנפלו אמר בעל העלייה כו': מה שאמר בכאן של שנים רצונו לומר שהיה עיקר הבית של א' והעלייה של שני אלא ששכר האחד מן השני. ואין הלכה כרבי יהודה:

משנה ד

וכן בית הבד שהוא בנוי בסלע וגינה אחת כו': כל מקום שאומר בו נפחת רצונו לומר שלא יוכל להשתמש בו בענין מה שהיה משתמש מתחלה מחמת אותו הפחת אלא בעמל וכל זמן שאנו נותנין הוא שלשים יום והוא זמן ב"ד:

משנה ה

מי שהיה כותלו סמוך לגינת חבירו ונפל כו': **המוציא זבל לרשות הרבים המוציא מוציא כו'**: רשב"ג סבר שנותנין לו זמן ואם הזיק בתוך הזמן ההוא פטור ואם הזיק אחר הזמן חייב ואינה הלכה אלא כל היזק שיבא ממנו ישלם לעולם:

משנה ו

שתי גינות זו על גב זו והירק בינתיים רבי מאיר כו': מה שאמר כל שיכול לפשוט את ידו הוא בענין שלא יסכן בעצמו ויתפשט פשוט שיהיה קרוב לנפול ממנו אלא שיתפשט שיעור מה שיוכל בלא סכנה והלכה כר"ש:

סליק פירוש המשניות להרמב"ם ממסכת בבא מציעא